

Raport z badania potrzeb obywateli oraz jednostek prowadzących cmentarze w zakresie cyfryzacji miejsc pamięci

Warszawa, 31.10.2022

Wstęp

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów w części Cyfryzacja opracowuje system elektronicznego dostępu do danych dotyczących cmentarzy i osób pochowanych. Zbudowany zostanie system Cyfryzacji Miejsc Pamięci, składający się z rejestru cmentarzy, rejestru grobów i miejsc spoczynku, ewidencji zwłok i szczątków ludzkich przekazanych do spopielenia, ewidencji grobów osób zasłużonych dla RP, ewidencji cmentarzy i grobów wojennych oraz ewidencji grobów weteranów. Zakłada się, że system umożliwi m.in. wyszukanie on-line danych o cmentarzach i pochówkach czy sprawdzenie online statusu grobu, w tym czasu opłacenia miejsca i ewentualnego oznaczenia do likwidacji, uprości również proces pochówku. System będzie także wspierać ochronę grobów wojennych, weteranów i osób zasłużonych dla Rzeczypospolitej Polskiej.

W okresie czerwiec - lipiec 2022 r. KPRM Cyfryzacja przeprowadziła badanie mające na celu pozyskanie informacji o potrzebach obywateli oraz jednostek prowadzących cmentarze czy związanych z organizacją pochówku (tj. kościołów i związków wyznaniowych, urzędów gminy, urzędów wojewódzkich, krematoriów oraz podmiotów prywatnych) w zakresie korzystania z nowego systemu oraz weryfikację stopnia zainteresowania usługami tego rodzaju.

Badanie przeprowadzono metodą CAWI (wspomagany komputerowo wywiad poprzez stronę WWW) za pomocą 2 ankiet. Na pierwszą ankietę, skierowaną do obywateli, odpowiedziało 1138 osób, na drugą, adresowaną do jednostek związanych z organizacją pochówku oraz nadzorem nad cmentarzami – 60 przedstawicieli kościołów/ związków wyznaniowych, 584 pracowników urzędów gminy, 15 pracowników urzędów wojewódzkich, 14 przedstawicieli krematoriów oraz 29 podmiotów prywatnych prowadzących cmentarze.

Wyniki badania

• Wnioski ogólne

1. Wśród obywateli panuje opinia, że obecne formalności związane z procesem pochówku są skomplikowane, a informacje o cmentarzach trudno dostępne.
2. **Prawie 93% badanych obywateli pozytywnie ocenia koncepcję nowego systemu cyfryzacji miejsc pamięci.**
3. Zdecydowana większość pracowników urzędów gminy oraz urzędów wojewódzkich uważa, że nowy system umożliwi efektywniejsze zarządzanie cmentarzami.

4. Badanie nie dostarczyło informacji na temat podejścia kościołów i związków wyznaniowych do proponowanych zmian. Na ankietę odpowiedział tylko 1% jednostek.
5. Prawie wszyscy respondenci reprezentujący krematoria zadeklarowali chęć posługiwania się elektronicznymi dokumentami podczas czynności związanych z procesem kremacji.

- **Analiza szczegółowa**

OPINIE OBYWATELI

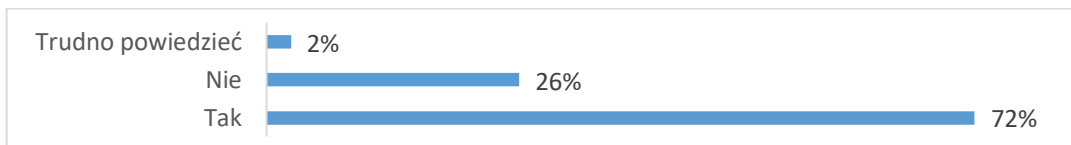
Na ankietę odpowiedziało 1138 osób w wieku powyżej 18 lat, w tym 238 osób powyżej 55 roku życia. Ankieta była dostępna online na rządowych stronach internetowych, w związku z czym należy pamiętać, że respondenci to głównie osoby swobodnie poruszające się po Internecie.

Badanie wykazało, że 72% obywateli korzystało do tej pory z dostępnych danych dotyczących cmentarzy. Jednak tylko 1/5 z nich uważa, że są łatwo dostępne (55% odpowiedzi).

Wśród osób nie mających styczności z ww. danymi przeważają te, które do tej pory nie miały takiej potrzeby (48% wskazań) lub nie posiadały wiedzy o istnieniu informacji tego rodzaju (36% wskazań).

Wykres

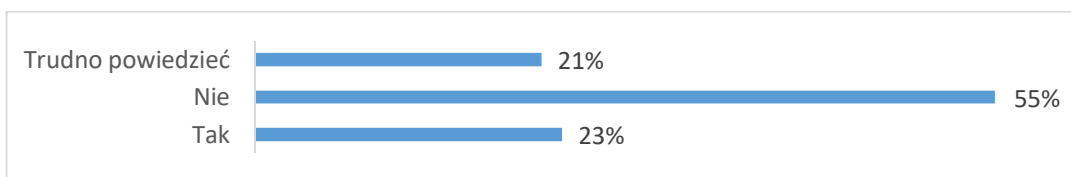
Czy kiedykolwiek korzystał/a Pan/Pani z dostępnych danych dotyczących cmentarzy (w tym ich regulaminów czy grobów) lub osób pochowanych?

N= 1138

Wykres

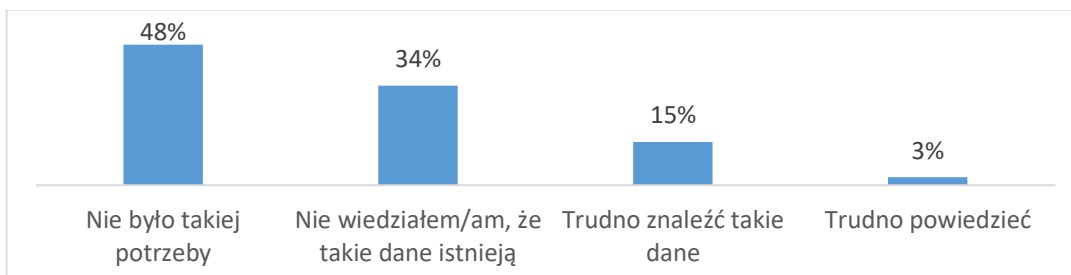
Czy według Pana/Pani dane dotyczące cmentarzy lub osób pochowanych są łatwo dostępne?

N= 1138

Wykres

Dlaczego nie korzystał/a Pan/Pani z danych dotyczących cmentarzy lub osób pochowanych?

N=290

Wielu respondentów korzystało z istniejących już baz danych, jak np. strona Grobonet, która posiada dużą bazę osób pochowanych. Jednak, jak sami zauważyli, dotyczą głównie większych miast.

Uważam, że należałoby również do takiej bazy dołączyć cmentarze w małych miastach oraz wsiach, ponieważ niesamowicie ułatwi to odnajdywanie zmarłych członków dalszej oraz bliskiej rodziny.

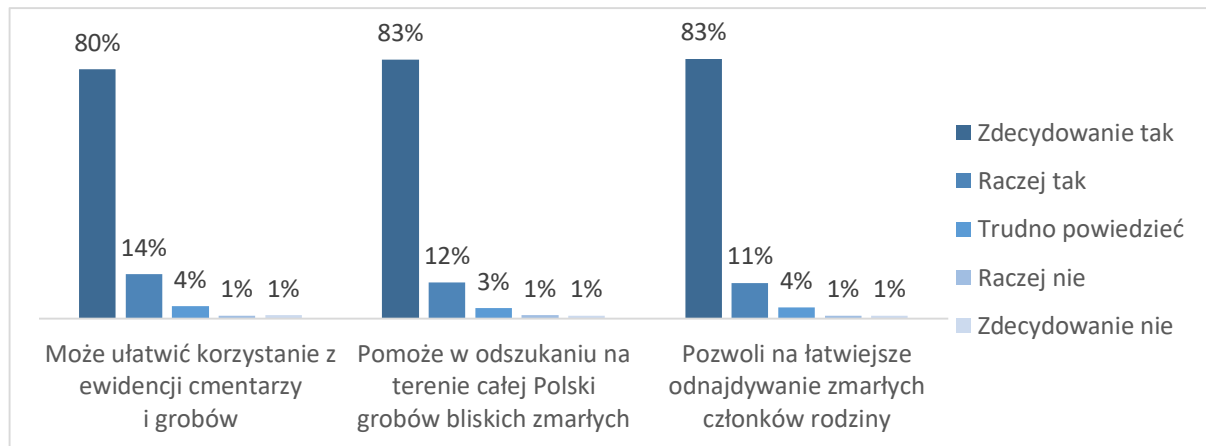
(...) Duże miasta są lepiej skomunikowane pod tym względem, ale małe parafialne cmentarze są niewiadomą.

(...) Ewidencja powinna objąć wszystkie cmentarze na terenie kraju, w tym i te zarządzane przez parafie, bo te obecnie najczęściej nie posiadają jakiegokolwiek ewidencji pochowanych osób.

Zdecydowana większość osób (prawie 95% wskazań) pozytywnie odnosi się do planowanego systemu. Respondenci uważają, że ułatwi on zarówno korzystanie z ewidencji cmentarzy i grobów, jak i poszukiwanie grobów bliskich na terenie całej Polski. Obywatele są bardzo zainteresowani załatwianiem takich spraw przez Internet (w ankiecie nie pojawiła się ani jedna negatywna deklaracja).

Wykres

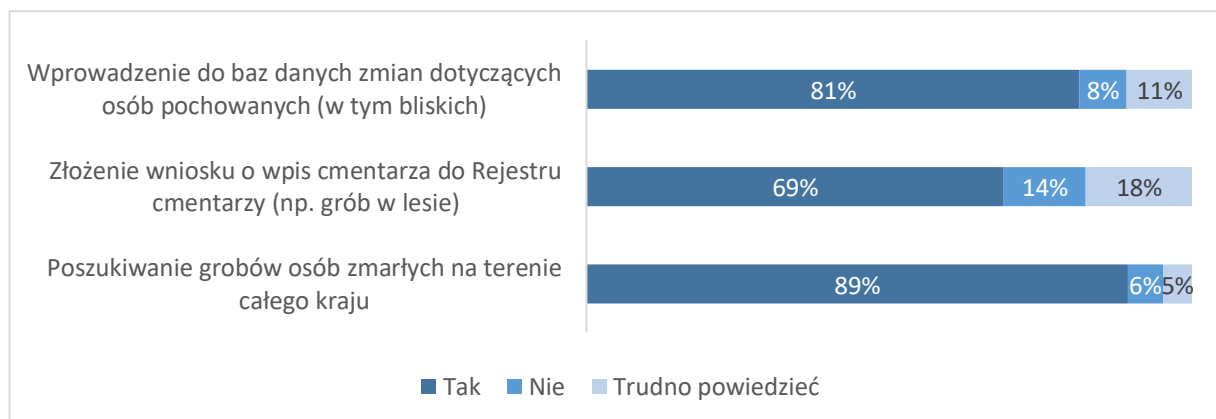
Jakie jest Pana/Pani zdanie na temat elektronicznego dostępu do danych dotyczących cmentarzy lub osób pochowanych?

N= 1138

Wykres

Czy jest Pan/Pani zainteresowany/a załatwianiem przez Internet następujących spraw:

N= 1138

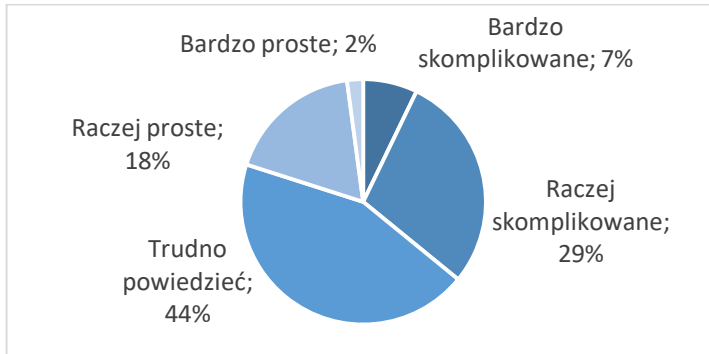

Organizacja pochówku

Ok. 1/3 respondentów twierdzi, że organizacja pochówku jest skomplikowanym przedsięwzięciem. Należy przy tym zwrócić uwagę, że 44% osób nie umie zająć stanowiska w sprawie, co prawdopodobnie wynika z faktu, że nie miały jeszcze do czynienia z tego rodzaju formalnościami.

Wykres

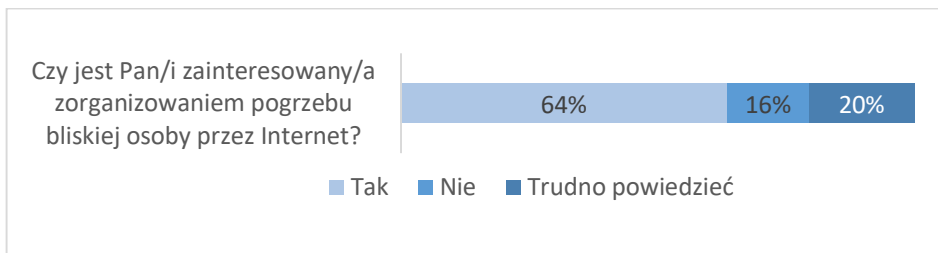
Jak ocenia Pan/Pani obecne formalności związane z organizacją pogrzebu?

N= 1138

Tylko 64% osób zadeklarowało skorzystanie z pomocy Internetu przy organizacji pogrzebu.

Wykres

N=1138

Budowę nowego systemu popiera duża liczba badanych zainteresowanych zbieraniem informacji o historii swoich bliskich:

Interesuje mnie genealogia rodzinna. Obecnie jest już wiele opracowań informatycznych dla cmentarzy. Ale jest w tym wielki chaos. Korzystam z takich ewidencji cmentarzy parafialnych i komunalnych. Dobrze byłoby ujednoczyć takie opracowania i zakres danych, aby wykonawcy dopasowali oprogramowania i umożliwili wczytanie do bazy centralnej. Znacznie ułatwiłoby to korzystanie z zebranych danych. Pochwalam koncepcję, im wcześniej ją się zrealizuje tym mniej będzie kłopotu w przyszłości.

Bardzo to pomoże genealogom-amatorom takim jak ja w badaniu swoich korzeni, zwłaszcza jeśli przodkowie mieszkali w innych częściach Polski. Pomysł oceniam naprawdę bardzo dobrze.

W pełni popieram pomysł. Sama jestem na etapie poszukiwań rodzeństwa dziadka, które po wojnie zamieszkało na drugim krańcu Polski. Dzięki elektronizacji odnalazłam grób siostry dziadka (...). Natomiast w dalszym ciągu szukam grobu brata mojego dziadka. Niestety w tym przypadku poszukiwania utknęły, gdyż jedynie część cmentarzy posiada cyfrową ewidencję.

Wielu obywateli wiąże duże nadzieje z tworzonym systemem cyfryzacji miejsc pamięci i proponuje szereg funkcjonalności, które mogłyby zwiększyć jego atrakcyjność:

Dodatkowe usługi

Natomiast w kwestii pytań o formalności związane z pochówkiem - jeśli planują Państwo udzielić dostępu do takiej bazy w formie aplikacji to dobrze by było, **aby znalazł się w niej szczegółowy opis (algorytm) czynności które należy podjąć w przypadku śmierci osoby bliskiej** (np. do kogo się zwrócić o wypisanie tego nieszczęsnego aktu zgonu w zależności od sposobu i miejsca śmierci, bo z moich licznych rodzinnych doświadczeń wynika, że większość medyków wzbrania się przed jego wypisaniem i odsyłają do kogoś innego).

System powinien zawierać **odesłania do oryginalnych kart cmentarzy, uchwał czy decyzji dotyczących zamknięcia cmentarza**, informacji dotyczących objęcia ochroną na podstawie ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami.

Dobrze byłoby móc też **elektronicznie opłacić miejsce pochówku** (miejsce przysłe albo to na którym już pochowano np. kogoś z rodziny) na jakiś okres czasu, a także - móc elektronicznie sprawdzić, które miejsca na danym cmentarzu są dostępne do rezerwacji (wykupienia) dla osób żyjących, ale chcących zapewnić sobie miejsce pochówku. Teraz trzeba chodzić do parafii, grabarza na cmentarzu, itd by to załatwić.

Wirtualny plan cmentarza, umożliwiający znalezienie konkretnego grobu.

Wprowadzenie możliwości zakupu przez Internet zniczy oraz kwiatów bez konieczności wyzuty bliskich zmarłych na cmentarzu

Chciałbym by nowy system zawierał zdjęcia zmarłych, by wykorzystywać do tego ostatnie zdjęcie z dowodu osobistego takiej osoby. Uważam, że powinniśmy zachowywać w pamięci wszystkich Polaków, tak samo weterana żołnierza jak i przeciętnego obywatela.

Zasadne jest udostępnianie regulaminów cmentarzy wraz z cennikami.

Dane o zlikwidowanych grobach

Aby w ewidencji pochowanych widniały informacje o pochowanych osobach w grobie mimo fizycznego braku grobu - pozwoliłoby to zlokalizować miejsca pochówku wielu przodków, zmarłych nawet i 100 lat temu.

Baza powinna zawierać osoby pochowane wcześniej w grobie oraz groby zlikwidowane, ponieważ to ułatwiłoby poszukiwanie przodków.

Powinna być dostępna informacja o poprzednich osobach pochowanych w grobie, na miarę dostępnych informacji w archiwach. Zwłaszcza w przypadku, gdy grób zostaje zlikwidowany i w jego miejscu pochowane zostają niezwiązane wcześniej osoby. Podobnie gdy cmentarz został w ogóle zlikwidowany (powojenne budowy i przebudowy) - informacje o tym, kto tam był pochowany, powinny być dostępne.

Umieszczenie w rejestrze dodatkowych cmentarzy i grobów

Respondenci zwrócili uwagę na konieczność uwzględnienia w rejestrze elektronicznym również cmentarzy nieczynnych, zaniedbanych, zwłaszcza związanych z mniejszościami wyznaniowymi, wraz z osobami na nich pochowanymi. Postulowano dodanie do systemu cmentarzy ewangelickich, szczególnie tych małych - koło wiosek i w lasach.

Musza zostać objęte cmentarze parafialne i nawet niemieckie oraz warto postarać się o cmentarze na Kresach.

Taki rejestr powinien zawierać również dane Polaków pochowanych zagranicą. Jest bardzo dużo rodzin, które poszukują swoich zmarłych przodków a z różnych przyczyn nie mogą wyjechać.

Chętnie widziałabym dział ewidencji grobów Polaków poza granicami, np w Anglii czy Francji. Taką bazą jest możliwa do założenia teraz, kiedy żyją jeszcze potomkowie rodaków rozproszonych po świecie po II wojnie światowej.

Respondenci zwracali ponadto uwagę na:

- dokładność danych,
- aktualizację danych,

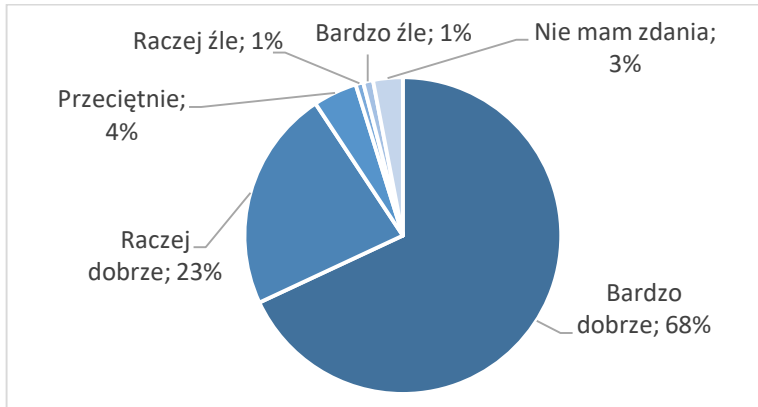
- intuicyjny i przejrzysty interfejs.

Aż 91% obywateli pozytywnie odniosło się do Projektu, a ich nastawienie do nowego systemu można zobrazować wypowiedzią jednego z badanych:

Oby powstał jak najszybciej (...)

Wykres

Jak Pan/Pani ocenia pomysł ulokowania w jednym miejscu dostępnych elektronicznie danych publicznych na temat cmentarzy, grobów (w tym historycznych) i osób pochowanych?

N= 1138

OPINIE JEDNOSTEK PROWADZĄCYCH CMENARZE

URZĘDY GMINY

Zakładanie i rozszerzanie cmentarzy komunalnych należy do zadań własnych gminy. Utrzymanie i zarządzanie nimi należy do właściwych wójtów (burmistrzów, prezydentów miast), na których terenie cmentarz jest położony.

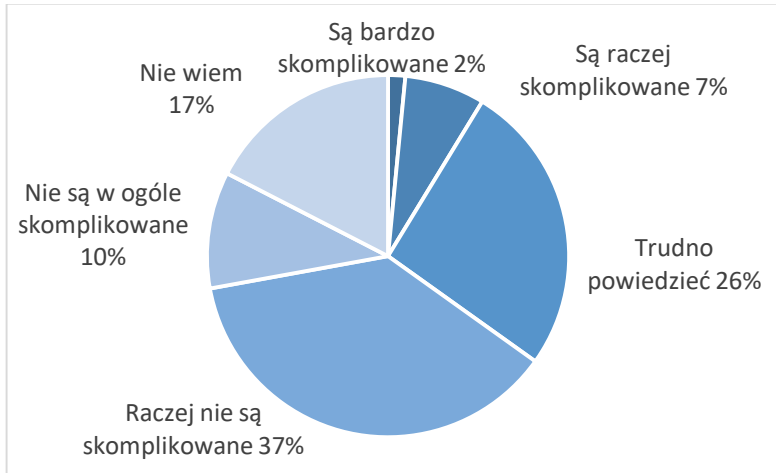
Na ankietę odpowiedziała reprezentacyjna próba 584 przedstawicieli urzędów gminy.

Urzednicy są raczej pozytywnie nastawieni do obecnie obowiązujących procedur związanych z organizacją pogrzebu (47% wskazań). Jednocześnie 43% z nich ma problem z oceną sytuacji (nie wiem lub trudno powiedzieć).

Wykres

Jak Pan/Pani ocenia aktualne formalności związane z pogrzebem?

N= 584

Przedstawiciele gmin udzielili szerszych wyjaśnień na temat charakteru skomplikowanej procedury organizowania pogrzebu:

Trudności z prawidłowym określeniem wszystkich upoważnionych do decydowania o pochówku do grobu. Cmentarze nie posiadają takich kompleksowych informacji i zdarzają się sytuacje, gdzie część uprawnionych nie wie o pochówku do grobu.

Jeżeli rodzina sama zdecyduje się na zorganizowanie pogrzebu, musi załatwić szereg formalności m.in.: karta zgonu, odcinek świadczenia emerytalnego lub rentowego, jeśli zmarła osoba była aktywna zawodowo – świadectwo pracy, dowody tożsamości itd. Wiąże się to z wizytami w różnych instytucjach, "rozszanych" w różnych punktach danej miejscowości. Zazwyczaj osoby organizujące pogrzeb nie posiadają dokładnej wiedzy, jaka instytucja-urząd wydaje niezbędne dokumenty. W przypadku osoby zmarłej za granicą Państwa, organizacja pogrzebu jest jeszcze bardziej skomplikowana.

(...) bardzo dużym wsparciem był by system połączony urzędu stanu cywilnego -administradora cmentarza oraz zakładu pogrzebowego - aby ułatwić rodzinie osoby zmarłej formalności, tak naprawdę ten dzień jest dniem jeżdżenia pomiędzy instytucjami gdzie nastrój i siły rodziny są na skraju wytrzymaania.

Formalności raczej nie są skomplikowane dla osoby, która zna procedurę postępowania przed pochówkiem. Mogą one być problemem dla osób, które znalazły się w takiej sytuacji po raz pierwszy i nie znają dokładnie kroków jakie muszą podjąć. Brak takiej wiedzy powoduje wówczas dodatkowy stres. (...)

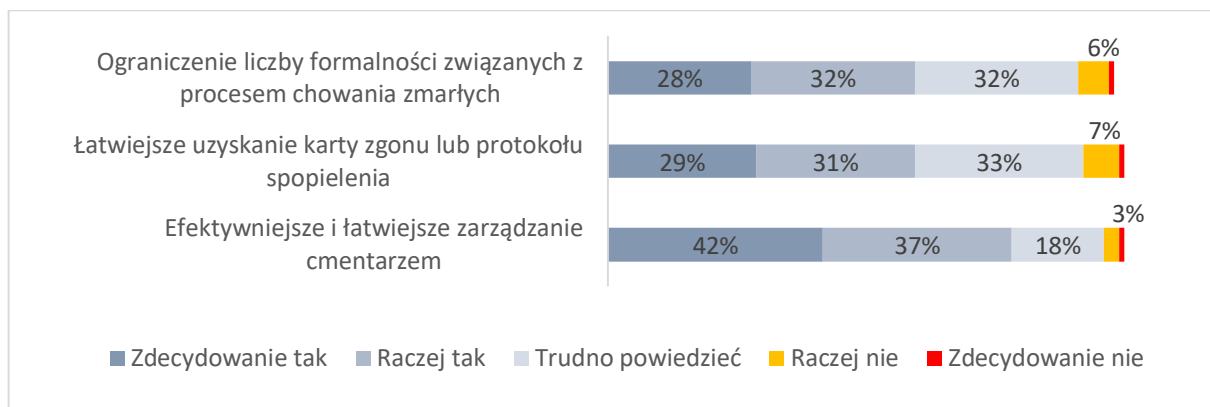
Ponad połowa badanych uważa, że elektroniczny system wpłynie na ograniczenie liczby formalności związanych z organizacją pogrzebu (60%) oraz na łatwiejsze uzyskanie karty zgonu i protokołu spopielenia (60%).

Z większym entuzjazmem gminy wypowiadają się na temat cyfryzacji w kontekście łatwiejszego zarządzania cmentarzami – aż **79% respondentów uważa, że nowy system umożliwi efektywniejszy nadzór** nad nimi.

Wykres

Czy cyfryzacja procesów chowania zmarłych oraz elektroniczny dostęp do danych dotyczących cmentarzy może wpłynąć na:

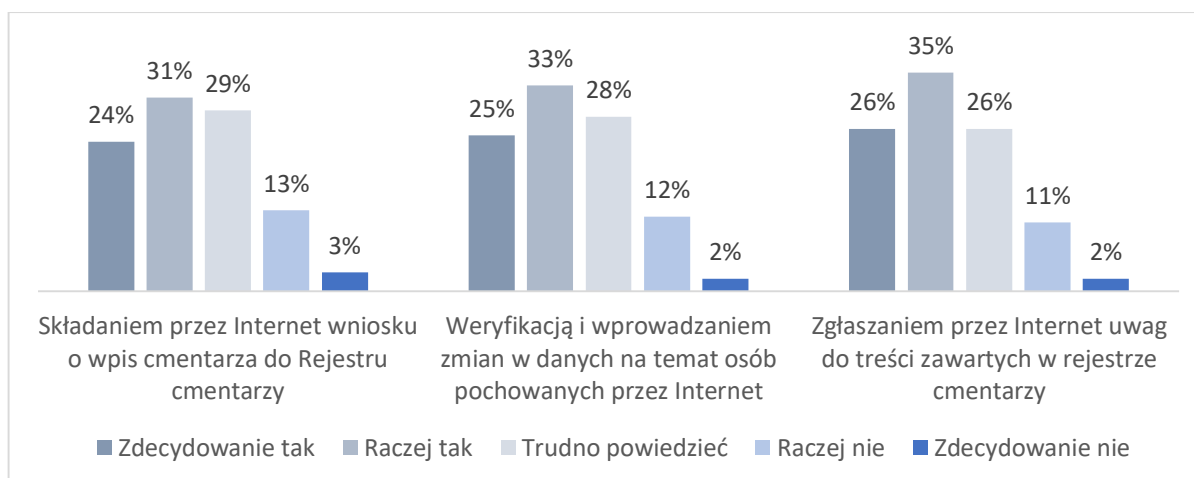

N= 584

Około 60% przedstawicieli gmin deklaruje korzystanie w przyszłości z nowego systemu w zakresie pracy z elektronicznym rejestrem cmentarzy. Jednak prawie 30% z nich jest sceptycznie nastawiona do takiego pomysłu, co może wynikać z braku wiedzy na temat konkretnych rozwiązań i funkcjonalności opracowywanego rejestru.

Wykres

Czy jest Pan/Pani zainteresowany/a:

N= 584

KOŚCIOŁY I ZWIĄZKI WYZNANIOWE

Władze kościelne decydują o założeniu lub rozszerzeniu cmentarza wyznaniowego, które może nastąpić na terenie przeznaczonym na ten cel w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Utrzymanie cmentarzy wyznaniowych i zarządzanie nimi należy do związków wyznaniowych. Szacuje się, że w Polsce funkcjonuje ich ok. 10 144.

Na ankietę odpowiedziało jedynie 60 przedstawicieli kościołów lub związków wyznaniowych, a więc niecały 1% jednostek administrujących cmentarze wyznaniowe.

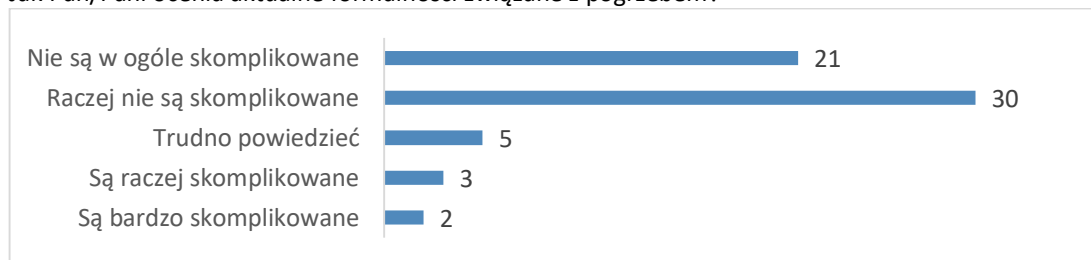

Tak mała liczba zwrotu wypełnionych ankiet może być spowodowana słabymi kompetencjami cyfrowymi osób pracujących w parafiach lub brakiem zainteresowania tematyką cyfryzacji rejestrów cmentarzy. Taki wniosek można wysnuć na podstawie udzielonych w ankiecie odpowiedzi.

Według przedstawicieli kościołów organizacja pogrzebów nie jest skomplikowana – tak twierdzi 51 na 61 respondentów.

Wykres

Jak Pan/Pani ocenia aktualne formalności związane z pogrzebem?

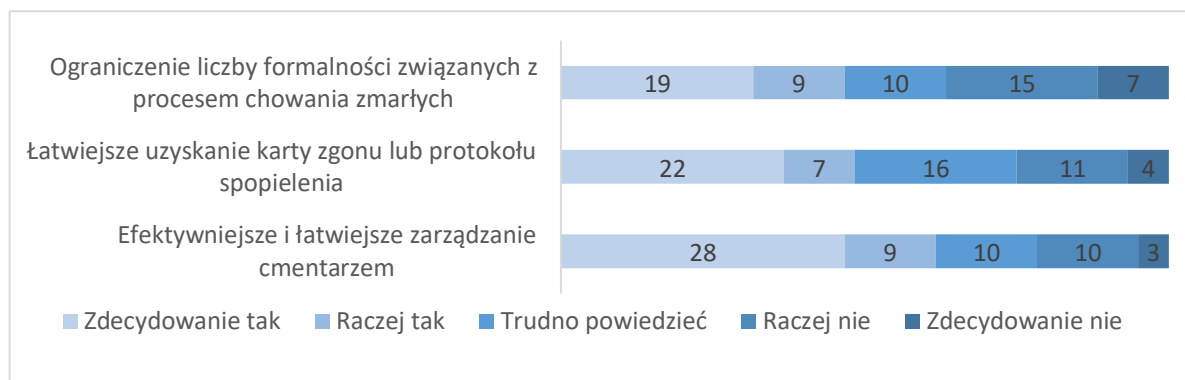

N=61

Mniej niż połowa respondentów uważa, że cyfryzacja procesów chowania zmarłych wpłynie na ograniczenie formalności związanych z pochówkiem. Trochę większa liczba osób (37 na 61 odpowiedzi) przyznaje, że elektroniczny rejestr cmentarzy może przyczynić się do efektywniejszego zarządzania nimi, przy czym zainteresowanie korzystaniem przez Internet z nowego systemu deklaruje tylko 1/3 z nich.

Wykres

Czy cyfryzacja procesów chowania zmarłych oraz elektroniczny dostęp do danych dotyczących cmentarzy może wpłynąć na:

N=61

Wykres

Czy jest Pan/Pani zainteresowany/a:

N=61

URZĘDY WOJEWÓDZKIE

Groby i cmentarze wojenne pozostają pod opieką Państwa, które realizuje te zadania za pomocą urzędów wojewódzkich.

Na ankietę odpowiedziało 15 urzędów wojewódzkich.

Zdecydowana większość respondentów (13 osób) uważa, że cyfryzacja procesów chowania zmarłych oraz elektroniczny dostęp do danych dotyczących cmentarzy może wpłynąć na efektywniejsze i łatwiejsze zarządzanie cmentarzem. Mniejsza liczba badanych zgadza się ze stwierdzeniem, że cyfryzacja umożliwi łatwiejsze uzyskanie karty zgonu lub protokołu spopielenia (9 osób) oraz ograniczy liczbę formalności związanych z organizacją pogrzebu (8 osób). 5 badanych nie umiało zająć stanowiska w tej sprawie.

Badani w większości deklarują korzystanie w pracy z nowego systemu w zakresie składania przez Internet wniosku o wpis cmentarza do Rejestru cmentarzy (11 osób), weryfikacji i wprowadzania zmian w danych na temat osób pochowanych przez Internet (15 osób) oraz zgłaszania przez Internet uwag do treści zawartych w rejestrze cmentarzy (12 osób).

KREMATORIA

Na ankietę odpowiedziało 15 krematoriów.

Większość przedstawicieli krematoriów uważa, że aktualne formalności związane z pogrzebem nie są skomplikowane (9 na 15 odpowiedzi).

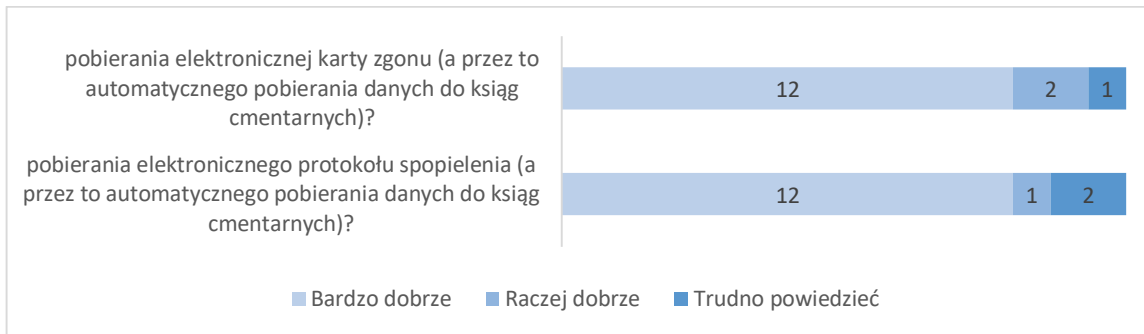
Częstokroć pojawiają się różnego rodzaju pytania i wątpliwości ze strony rodzin osób zmarłych dotyczące obiegu dokumentów (na chwilę obecną wymaga to każdorazowo obecności rodzin osób zmarłych poczynwszy od szpitala a skończywszy na kancelarii cmentarza)

Prawie wszyscy respondenci zadeklarowali chęć posługiwania się elektronicznymi dokumentami podczas procesu kremacji: 9 wskazań „zdecydowanie tak”, 3 – „raczej tak”, 1 – „trudno powiedzieć”.

Wykres

Jak Pan/Pani ocenia pomysł:

N=15

PODMIOTY PRYWATNE

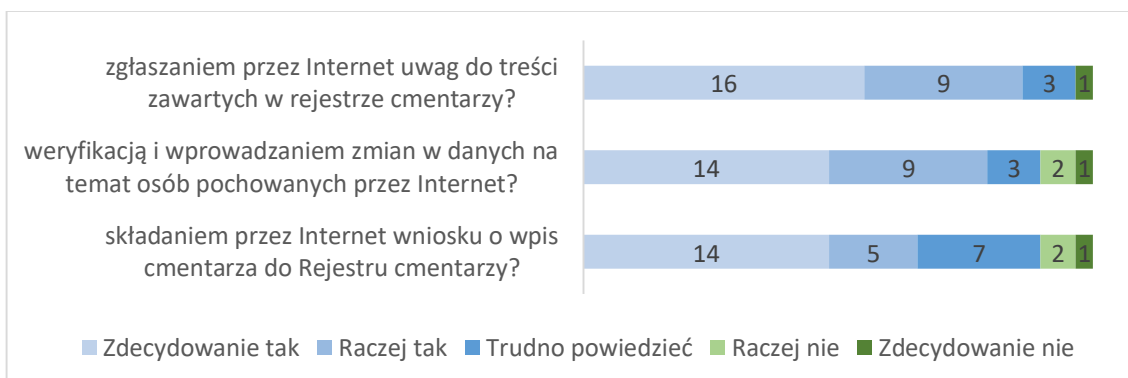
Na ankietę odpowiedziało 29 przedstawicieli podmiotów prywatnych zarządzających cmentarzami.

Zdecydowana większość respondentów (27 wskazań na 29) uważa, że cyfryzacja procesów chowania zmarłych oraz elektroniczny dostęp do danych dotyczących cmentarzy może wpłynąć na efektywniejsze i łatwiejsze zarządzanie cmentarzem. Nieznacznie mniejsza liczba badanych zgadza się ze stwierdzeniem, że cyfryzacja umożliwi łatwiejsze uzyskanie karty zgonu lub protokołu spopielenia (22 odpowiedzi tak, 4 odpowiedzi – trudno powiedzieć) oraz ograniczy liczbę formalności związanych z organizacją pogrzebu (20 odpowiedzi tak, 6 – trudno powiedzieć).

Prawie wszyscy respondenci zadeklarowali zainteresowanie korzystaniem z elektronicznego rejestru w przyszłości.

Wykres

Czy jest Pan/Pani zainteresowany/a:

N= 26

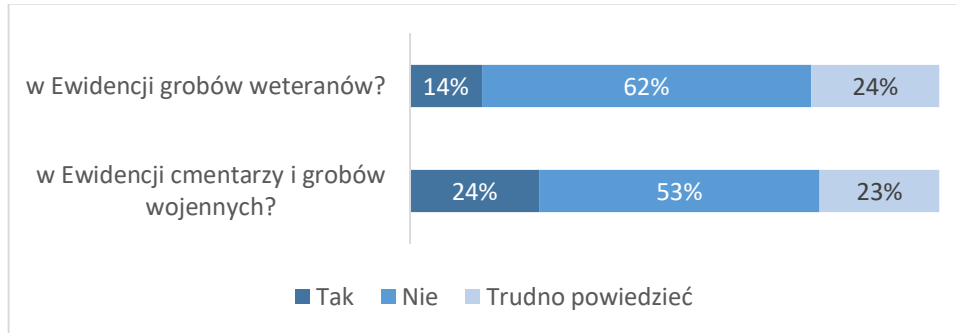
CMENTARZE I GROBY WOJENNE, WETERANÓW I OSÓB ZASŁUŻONYCH DLA RP

Większość obywateli nie jest zorientowana, że istnieją publiczne dane dotyczące grobów weteranów (86%) oraz cmentarzy i grobów wojennych (76%). Jednocześnie aż 91% pochwała pomysł stworzenia bazy zawierającej takie informacje, a prawie 60% deklaruje chęć korzystania z niej.

Wykres

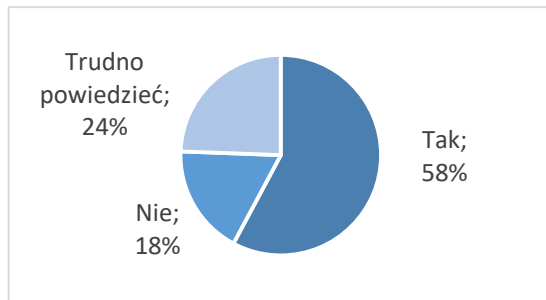
Czy ma Pan/Pani wiedzę na temat możliwości sprawdzenia informacji na temat grobów:

N= 1138

Wykres

Czy jest Pan/Pani zainteresowany/a możliwością wprowadzania przez Internet zmian w danych na temat cmentarzy/grobów wojennych i weteranów?

N= 1138

Badani postulowali wprowadzenie kilku rozwiązań do ewidencji cmentarzy i grobów wojennych:

Proszę o uwzględnienie cmentarzy wojennych poza terenem Polski (głównie tych na szlaku Andersa).

W przypadku zasłużonych weteranów np. w Powstaniu Warszawskim dodatkowe dane: stopień wojskowy, odznaczenia,

Podział czasowy osób pochowanych np. do I Wojny Światowej, II Wojna Światowa , Czas po II Wojnie Światowej.

Powinny być stworzone oddzielne, czytelne z nazwy katalogi do wyszukiwania zmarłych. Nie należy się bać określenia kilku katalogów dla poszczególnych grup np.: kombatanci, osoby zasłużone dla Polski (historycznie), naukowcy, politycy itp.

W przypadku pracowników urzędów wojewódzkich, to w większości zgadzają się z opinią, że:

- digitalizacja zasobów cmentarnych oraz cyfryzacja procesów chowania zmarłych zwiększy efektywność monitorowania stanu cmentarzy wojennych i weteranów – 9 wskazań,
- cyfryzacja i ujednoczenie procesu wnioskowania o wpisanie grobu do ewidencji grobów wojennych usprawni proces procedowania wniosku – 10 wskazań.

Pomysł elektronicznego dostępu do danych na temat cmentarzy i grobów wojennych, weteranów i osób zasłużonych dla RP cieszy się całkowitym poparciem urzędów wojewódzkich (5 ocen „bardzo dobrze”, 7 – „raczej dobrze”, 3 – „przeciętnie”).

Respondenci dzielili się jednak swoimi obawami związanymi z tworzeniem systemem:

Jeżeli chodzi o elektroniczny dostęp do danych o cmentarzach wojennych to nie widzę z tym większych problemów. Natomiast udostępnienie elektroniczne danych osób pochowanych w grobach wojennych (cmentarzach, kwaterach, mogiłach) będzie się wiązało z szeregiem problemów, które będą zależały od planowanych rozwiązań. Ewidencja pochowanych w grobach wojennych (tysiące osób) prowadzona jest w formie papierowej. Jeżeli miałyby być udostępnione jedynie skany dokumentów, to nie umożliwią one wyszukiwania. Ponadto jakość tych dokumentów jest różna (mało czytelne dokumenty, skreślenia, poprawki). Przy założeniu, że elektroniczna baza osób pochowanych miałaby umożliwić wyszukiwanie, spotka się to z szeregiem trudności (wprowadzenie wielu tysięcy danych, nieczytelność wpisów, różne dane w różnych dokumentach, pisownia w j. rosyjskim - dot. żołnierzy AR).

Ponadto sformułowanie CYFRYZACJA MIEJSC PAMIĘCI jest myląca i wprowadzi bałagan poznawczy i organizacyjny. Cmentarz/grób wojenny jest MPN i zajmuje się nimi Wojewoda. Ale MPN jest także pomnik/obelisk/tablica itp., nie związane z pochówkiem, którymi zajmuje się IPN. Włożenie tego wszystkiego do jednego worka będzie źródłem problemów.

Wnioski końcowe

1. **Obywatele** stoją na stanowisku, że informacje dotyczące cmentarzy są trudno dostępne. Zainteresowani są jednak danymi tego rodzaju: prawie wszyscy pozytywnie oceniają koncepcję nowego systemu cyfryzacji miejsc pamięci i deklarują korzystanie z niego w przyszłości, zwłaszcza w zakresie poszukiwania grobów bliskich.
2. Tylko 20% **obywateli** uważa, że formalności związane z organizacją pogrzebu nie są skomplikowane; aż 44% nie umie zająć stanowiska w tej sprawie. Tylko 60% badanych deklaruje skorzystanie z nowego systemu podczas organizacji pogrzebu.
3. Większość **obywateli** nie jest zorientowana, że istnieją publiczne dane dotyczące grobów weteranów oraz cmentarzy i grobów wojennych, 60% z nich deklaruje chęć skorzystania z takich informacji.
4. **Obywatele** zgłosili szereg propozycji dotyczących funkcjonalności dla nowego systemu.
5. Badanie wykazało bardzo duże poparcie **urzędów gminnych** dla Projektu nowego systemu cyfryzacji miejsc pamięci. Zdecydowana większość pracowników urzędów gminy wierzy, że nowy system umożliwi efektywniejsze zarządzanie cmentarzami.
6. Badanie nie dostarczyło informacji na temat podejścia **kościół i związków wyznaniowych** do proponowanych zmian. Na ankietę odpowiedział tylko 1% jednostek. Mniej niż połowa respondentów zadeklarowała korzystanie z nowego systemu.
7. Pomysł elektronicznego dostępu do danych na temat cmentarzy i grobów wojennych cieszy się całkowitym poparciem **urzędów wojewódzkich**.
8. Prawie wszyscy respondenci reprezentujący **krematoria** zadeklarowali chęć posługiwania się elektronicznymi dokumentami podczas procesu kremacji.